

«ҚАЗАҚШАСАЙРА-2014»

Рахымжан Отарбаев

Әңгімелер жинағы (қазақ және орыс тілінде)

ПЕРІШТЕЛЕР ҰЙЫҚТАМАЙДЫ

Электрондық оқулық

Рахымжан Отарбаев

Сборник рассказов (на казахском и русском языках)

АНГЕЛЫ НЕ СПЯТ

Электронная книга

Қазақстанда кеңінен танымал прозашы, драматург Рахымжан Отарбаевтың әңгімелер жинағын біріктіретін «Періштелер ұйықтамайды» кітабы Академик З.Қабдолов атындағы қордың (әдеби-тарихи мәдени «Алшы» қорымен серіктестік негізінде) атыраулық жазушылардың электрондық кітапханасын екі тілде қалыптастырудағы кезекті үлесі болып табылады.

Бастапқыда кітаптың түпнұсқалық мәтіні қазақ тілінде жазылып, барлық шығармаларды жазушы, ақын, Бекет Қарашин (он сегіз әңгіме) және аудармашы Қалиолла Байменов тәржімалаған (соңғы он әңгіме)

Осылайша, кітаптың барлық мәтінін лексикалық білім аспектісін орындауға қабілетті біртұтас көркем сөздік-аудармашы қызметінде деуге болады. Яғни, мазмұн екі тілге аударылып, мәтіннің түпнұсқасы іспетті кіріктірілген интерактивті сөздіктің қызметін атқарады, сондай-ақ, жинақты оқу кезінде онлайн режимінде орыс тілінен қазақ тіліне және керісінше аударма жасауға мүмкіндік береді.

Кітап үлгісі электрондық кітаптарды пайдаланушылар арасында бүкіл әлемде кеңінен таралған iPad және Android тұғырнамаларымен біріктірілген, яғни олар электрондық әдебиеттің барлық дерлік ридерлер типін тұтынушыларға қолжетімді етуге мүмкіндік жасайды.

Жинақ тізбектеу арқылы жалпы қолжетімді әдеби серверлерде, танымал ақпараттық және әлеуметтік желілерде, Қабдолов қорының сайтында, жобаның арнаулы сайтында, сондай-ақ серіктестердің, жазушылар одағы мен әдеби клубтардың электрондық пошталарына жіберу арқылы таратылады. Кітапты жүктеп алу тегін.

Аталған кітап Академик З.Қабдолов атындағы қордың «Қ@З@ҚШ@ С@ЙР@-2014» жобасы бойынша «Теңізшевройл» ЖШС-нің қаржылай демеушілігі негізінде шығарылған. Ол қазақ тілін үйренуге ынталы көпшілік оқырманға арналған.

Редакциялық алқа:

Бас редактор - Бекет Қарашин;

Редакторлар – Габит Молдамұрат, Г. Пряхин;

аудармашылар – Б. Қарашин, Қ.Байменов;

Құрастырушы - Бекет Қарашин

Кітапты беттеуші және дизайнер – И. Борзых

Книга «Ангелы не спят», представляющая собой сборник рассказов широко известного в Казахстане прозаика и драматурга Рахимжана Отарбаева, является очередным вкладом фонда им. академика Кабдолова (в партнёрстве с Литературно-историческим культурным фондом «Алшы») в формирование уникальной электронной библиотеки атырауских писателей на двух языках.

Оригинальный текст книги был изначально казахским. Все произведения претерпели процесс перевода в исполнении писателя и поэта Бекета Карашина (восемнадцать рассказов) и переводчика Калиоллы Бейменова (десять последних рассказов)

Таким образом, весь текст книги представляет собой единый художественный словарь-переводчик, способный выполнять образовательный аспект. То есть содержание лексически адекватно дублируется на двух языках, представляя собой как текст оригинала, так и встроенный интерактивный словарь, который позволяет в процессе чтения в он-лайн режиме получить перевод с русского на казахский, и наоборот.

Формат книги совмещается с наиболее распространенными среди пользователей электронных книг во всём мире платформами iPad и Android, что делает ее доступной пользователям практически всех типов ридеров электронной литературы.

Сборник распространяется посредством выкладки на общедоступных литературных серверах, в популярных информационных и социальных сетях, на сайте фонда Кабдолова, специализированном сайте проекта, а также многочисленных рассылок по электронным адресам партнёров, писательских союзов и литературных клубов. Скачивание книги бесплатное.

Книга издана на инвестиционные средства ТОО ТШО по проекту фонда имени академика Зейноллы Кабдолова «Қ@З@ҚШ@ С@ЙР@-2014». Она предназначена для широкого круга читателей и масс, заинтересованных изучить казахский язык.

Редакционная коллегия:

Главный редактор - Бекет Карашин,

Редакторы – Габит Молдамұрат, Г. Пряхин (Москва)

Переводчики - Б. Карашин и К. Байменов;

составитель – Б. Карашин,

Верстальщик и дизайнер – Ирина Борзых

Отарбаев Рахымжан - 19/10/1956 жылы Атырау облысы, Құрманғазы ауданында туған.

1977 жылы Орал педагогикалық институтын бітірген. Әр жылдарда «Орал өңірі» газетінде тілші, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Қазақ телерадиокомитетінде редактор, «Қазақ әдебиеті» газетінде, «Жалын» альманахында бөлім меңгерушісі, Қырғызстанда Қазақстан елшілігінің аттасесі, Маңғыстау облыстық телерадио компаниясының төрағасы, Атырау облыстық драма театрының директоры, ҚР Президенті Әкімшілігінде сектор меңгерушісі қызметтерінде болған. Астанадағы Ұлттық академиялық кітапхананың Бас директоры болып істеген.

Шығармашылығы:

Жазушының әр жылдары «Шер», «Жұлдыздар құлаған жер», «Жайық жыры», «Қараша қаздар қайтқанда», «Дауысыңды естідім», «Аспандағы ақ көбелектер, Біздің ауылдың амазонкалары, Айна-ғұмыр, «Отверженный мир» атты прозалық жинақтары және таңдамалы шығармаларының 2 томдығы жарық көрген. Қытайдың «Ұлттар» баспасынан қытай, қазақ тілінде 2 томдығы, Ресейдің «Художественная литература» баспасынан орыс тілінде бір томдығы және «Проводник судьбы» жинағы жарық көрген. Жекелеген шығармала-

РАХИМЖАН ОТАРБАЕВ

Отарбаев Рахимжан - родился 19/10/ 1956 года в Курмангазинском районе Атырауской области.

В 1977 году окончил Уральский педагогич. институт. В разные годы работал корреспондентом в газете «Орал өңірі», учителем казахского языка и литературы, редактором в казахском комитете телерадио, в газете «Қазақ әдебиеті», заведующим отдела в альманахе «Жалын», атташе посольства Казахстана в Киргизии, Председателем компании радио-телевидение Мангистауской области, директором театра драмы Атырауской области, заведующим сектора Администрации Президента РК, Генеральным директором национальной академической библиотеки.

Творчество:

В разные годы были опубликованы его прозаические сборники: «Шер», «Жұлдыздар құлаған жер», «Жайық жыры», «Қараша қаздар қайтқанда», «Дауысыңды естідім», «Отверженный мир» и 2 тома избранных произведений. Издательство «Ұлттар» в Китае выпустило двухтомник на казахском языке, издательство «Художественная литература» в России выпустило однотомник на русском, а также сборник «Проводник судьбы». Отдельные произведения издавались на итальянском, английском, французском языках. В изда-

ры итальян түрік, ағылшын, француз тілдерінде басылған. «Каир» баспасынан «Соғыстың соңғы бомбасы» деген атпен 1 томдығы араб тілінде жарияланды. Көптеген пьесалары республикалық және шетел театрларында сахналанған.

Атақтары:

Махамбет сыйлығының лауреаты, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, халықаралық Шыңғыс Айтматов сыйлығының лауреаты, халықаралық «Академик Зейнолла Қабдолов марапатының» иегері, «Парасат» орденінің иегері, «Атырау қаласының құрметті азаматы»

тельстве «Каир» была издана книга «Последняя бомба войны». Множество Пьес Рахимжана Отарбаева было поставлено республиканскими и зарубежными театрами.

Награды и звания:

Лауреат премии имени Махамбета, лауреат Международной премии имени Чингиза Айтматова, Заслуженный деятель РК, обладатель международной награды им. Академика З. Кабдолова, Обладатель ордена «Парасат», «Почётный гражданин города Атырау».

ЖАЛҒЫЗДЫҚ

Күн көкжиектегі ұясын тастап шықты. Сынық сүйемдеп көтеріліп еңсесін тіктеді де, дүниенің бәріне мырзақол сахилықпен өзі жағып шыққан қызғылт сары бояуын енді біртіндеп өзі сүртіп ала бастады.

Көктем қуатына мінгесін қысыр бұлттар саяқтың үйіріндей бұлтындап қашып байыз таппайды.

Қос жағалауын толқын тілімен жалап, шымырлап Шора өзені кетіп барады.

Үкілі бас қамыстың сыбдырынан үріккен ақ мандай қасқалдақ бір топ балапанын қақпайлап қиялай жүзеді.

Бар жаһанның салмағы өз иығына түскендей бір мақтаншақ әуілдек қалың ішінен «Әуп!» деп дауыс көтерді де, жым-жырт қалды.

Арғы жағалауда жарбиып қаннен-қаперсіз жалғыз үй тұр. Үй іргесінде қабырғасын санап алғандай жетім құлын жүр. Онысы күншуақ жалғыздап суырып берген көгораймен қоймай тістесіп жатты.

Қозы көш жерде қыр басынан, жапырық інгеннің жабуындай боп, күн жеп тоздырған молалар кара-

ОДИНОЧЕСТВО

Солнце, оставив свое гнездовье за горизонтом, стало подниматься. Возникнув вначале, как осколок, стало выправлять свою стать, щедро окрашивая весь мир желто-бурыми цветами, само же приступило к стиранию этих же красок.

Бесплодные облака, словно косяк жеребят, оседлав силы весны, беспокойно и игриво не могут найти себе успокоение.

Буйствуя и облизывая языками волн оба своих берега, протекает река Шора.

Белоголовая лысуха, опасаясь шороха и шелеста головок камышей, похожих на перья филина, подгоняла выводок своих птенцов.

Словно вся тяжесть мира пала на ее плечи, из зарослей раздался вскрик выпи «ауп», и тут же канул в безмолвие.

На противоположном берегу беззаботно стояла одинокая низкорослая лачуга. Возле дома, словно сосчитав свои ребра, бродил стригунок-сирота. Он рвал зубами редкие и одинокие пучки трав, выведенных солнечным светом.

Недалеко от этого места на вершине косогора темнелись полуразрушенные солнцем и ветрами

уытты.

– Кім бар, ей? Қайық әкел, қайық!

– Се-ні күт-кен еш-кім жо-оқ!

Жағалауда емініп тұрған үйелмелі-сүйелмелі қарындасы – ағасына, ұл – шешесіне, әйелі – есқара көріп күйеуіне назар бұрды. Күйеуі түскір көзін өзеннен секіртіп, жаңбыр кеміріп тастаған мола-ларға қарады.

Өзара сүйеніш тауып, иін тіресіп қалған өлі ауылдың орта тұсынан ақ жаулықты біреу бас көтерген сынды.

Әлде қанатын қызықтаған ақ шағала ма? Жалт етіп жоғалып тасаға түсіп кетті.

– Кім бар, ей? Қайық әкел, қайық!

* * *

Күн тас төбеде әткеншек теуіп тұрды. Екі ұртын томпитып бақа шулады. Су жылынған соң сыңарын іздеп, күйек үзер дәме-дағы. Аллам-ау, балдыр арасынан басы ғана қылтиып жүріп айғырлық мұның не теңі?! Құры!

Балауса құрақты пана тұтқан өрмекші шатыраш тор құрып ойнап еді, онысына қан-сөлсіз бытықанадан басқа жәндік ілінбей діңкелетті. Талтаңдап шауып, ақыры талықсып құрақтың сыңар құлағына жасырынды.

Әуілдектің жамағайыны, жылтиып көкек көрінді. Қайық күтіп өндірішек созып тұрған төртеуді менсінбей, жалғыз түп бұтаға құйрығын төсеп қонды. Көңілшек қасқаның жатынын жұмыртқа қысып, жат ұя іздеп жүргені шығар.

– Кө-кек!

Даусы сүйкімді екен. Көктемнің кемпіршуағына

могилы, напоминая собой клочки старого покрывала верблюдцы.

- Есть кто живой? Лодку пригоните, лодку!

- Нет ни-ко-го, кто бы ждал те-бя!

Стоявшие на берегу с удивлением посмотрели друг на друга: сестра на брата-погодка, сын – на мать, жена обратила недовольный взор на мужа. Муж же, оторвав свой взгляд от реки, посмотрел на могилы, прогрызенные дождями.

У могил, словно подпиравших друг друга плечами и в этом нашедших опору друг в друге что-то почудилось, словно кто-то в белом платке, приподнял голову. Или это пролетела белая чайка, любующаяся своими крыльями? Промелькнув, это нечто пропало неизвестно где.

- Кто есть там? Пригоните лодку, лодку!

* * *

Солнце каталось на карусели, на самой вершине небосклона. Заквакали лягушки, раздувая свои щеки с двух сторон. Конечно, это те, кого нагревающаяся вода заставила питать надежду на находку своей пары. Боже праведный, высовывая из-под водорослей лишь свои головы, к чему им еще и равняться на жеребцов? Пропади!

Паук, нашедший свой приют на сочных тростниках, сплетя свою затейливую паутину, стал играючи резвиться, но в эту сеть, выбив его из сил, никого, кроме бесплодной мошкары, не попадалось. Побежал, широко расставляя ноги, наконец, в усталом состоянии спрятался в отдаленном витке своей паутины.

Показалась кукушка, дальняя родственница выпы. Пренебрегая этими четырьмя существами, ожидая лодку, надрывающими свои глотки, растилая, опустила свой хвост на одинокое деревце. Доверчивая несчастная птица, видимо, искала чужое гнездо, чтобы подкинуть в него свои яйца для выведения их чужими.

- Ку-ку! Голос ее оказался приятным.

Останься на весенней теплыни опрокинутым нав-

арқа төсеп құтырып қал! Сенің шешең молада жатып, Шораны кешіп жете алмай зарығып тұрған жоқсың ғой...

– Кө-кек!

– Санашы, енді қанша ғұмырым қалды екен? Тілін шайнап, бұтаға бұқты. Бұқ, бұқ! Қанша қалғанын өзім де шамалаймын...

Арғы бетте көгораймен айтысып жатқан жетім құлын бас көтеріп кісінеді. Жазған-ау, сен көкек емессің ғой... Бүйірі шығыпты. Жабағы жүні түсіп, бүйірі бұлтиған соң шешесі жатқан есіл қырды бұл да ұмытып кеткен. Есі кіргені кеше ғана.

– Кім бар, ей? Қайық әкел, қайық!

* * *

Күн батысқа еңбектей жығылды. Бұл күдер үзіп, оң алақанын төсеп, өзен суын сапырып ішті. Шөлдеген жоқ-ты. Тек өкпе-бауырын бір таба шоқ аққұмандай ғып бұрқ-сарқ қайнатып жатты.

Ақмандай қасқалдақ бір қора бала-шағасын ертіп нарқамыстардың арасына сыналай енді.

Шағын орамалын шаршылай тартқан ақ келіншектің әдемі жүзіне ұсақ-ұсақ діріл боп кеп кірбің қонды.

Қаладағы саялы үйін аңсады. Жуылмай қалған кірін, жабылмай жатқан тосабын ойлады.

Үлпілдеп тұрған үрпекбас ұл ойша Ыстықкөлде шомылып жүрді. Тау жағалай біткен нарша қарағайларды айтсаңшы! Арманыңа мінгізердей желкенін желбіреткен ақ кемелер ше? Қайыру бермей қашқан қиялын әрең тежеді. Ортада аунап аққан қайырсыз өзенге тағы да қараптан-қарап кектенді.

– Иттің өзі шыдамай, шынжырына буынып өлер жерде туып...

Қара шашы қалың біткен тана көз қарындасы Қы-

зничь. Ты же не изнываешь оттого, что твоя мать, лежа в могиле, не может добраться до тебя, обходя берега Шоры.

- Ку-ку!

- А теперь сосчитай-ка, сколько мне осталось жить. Разжевывая свой язык, пригнулся у дерева. Раз, два. Так и так. Я и сам знаю, сколько мне приблизительно осталось.

На том берегу жеребенок-сирота, возившийся с травой, заржал, подняв голову. Эх ты, несчастный, ты же не кукушка... Бока вывалились. Сбросив свою полугодовалую шерсть и нагуляв бока, он тоже забыл тот несчастный косогор, где лежала его мать. Только лишь недавно стал смышленным.

- Кто там есть, эй! Пригоните лодку, лодку!

* * *

Солнце, сползая на запад, стало закатываться. Он, отчаявшись и набирая в правую ладонь речную воду, стал ее пить, взбалтывая. Но не из-за жажды. Грудь и печень его, словно чайник, вскипяченный на углях, были пронизаны жаром и паром.

Белолобая лысуха, ведя за собой за собой выводок, углубилась в камышовой гуще.

Красивый лик белолицей женщины, носившей небольшой платок на голове, охватила мелкая дрожь, превратившись в изнеможение.

Соскучилась по тенистому дому в городе. Подумала о недостиранном белье, накопи на стенках металлической посуды.

Вообразила, как распушившийся и косматый сын купается на Иссyk-Куле. Какие там высокие сосны, опоясывающие горы! А что скажешь о белых яхтах, развевающих свои паруса и словно сажающих на себя ваши мечты? Еле остановила разбежавшиеся грезы, не поддающиеся возврату. Разозлилась ни с того ни с сего на бурлящую реку.

- Родившись там, где даже собака, не выдержав одиночества, удушилась на цепи...

Сестра сына с густыми черными волосами и гла-

рымның жайлы жағалауын сағынды.

Сырты бүрленіп қатқан, іші қос алақанның қуысындай ұлу қабығын теріп, тереңіне сүңгісе...

Жылаңқы өзен мен жағаға жармасып біткен қамыс-қоғаға қашанғы телміруге болады?.. Әкесі де қызық!

«Шешем мені жар басына туып кеткендей, шілі жар жағалап жүретінім не осы?! Шілі, шілі...»

Мұның сыртына шықпай тұншыққан осы сөзін қапелімде естіп қалғандай жалғыз үйдің есігі сырқырай ашылды. Топсасы тозған, өзі қырық жаммау сиқалы екен.

Қысыр жыландай қайқаң қағып іштен бір келіншек шықты. Басына бір тұтам қызыл орамал жабысып жүр. Өткел бермес Шораға емініп төртаған боп қалған бұларға аңтарыла қарап аз-кем кідірді.

Сосын жағаға қарай алдымен емпеңдеп орамалы жүгірді. Соңынан аяқ-қолы шашылып кеп ықтасында ілініп тұрған жаңқа қайыққа жармасты.

* * *

– Ұйықтап қалыппын. Періште тербеткен шығар, – деді қызыл орамалы қисық байланған қалпы. Ұялыс танытқаны.

Өңі күнқақты, қарасұр екен. Сүйірлеу мұрны оң жақ сырғалығына қарай қиыс тартып тұр.

Қоңыр күлгін көзі тұнжырап буланған. Е, байғұс, байдан ерте қол үзіп, құмардан шықпаған-ау...

– Құлақтан жастай қалғанмын... Жалғыз үй, жесір қатын, жетім құлын боп тірлік кешіп жатырмыз. Шүкірі таусылмаған бір қауым елміз, – деді самбырлап.

Маңдай әжімі жазылып, ұл мен қыз күлістік атты.

Суға сыңар аяғымен бойлап тұрған нар қамыс үкілі басын тербеді.

зами блестящими, как пуговицы, грезил по побережью Крыма.

Эх, вот бы нырять глубоко, собирать раковины, с затвердевшими пупырышками снаружи и нутром величиной со сдвинутые ладони...

Сколько можно, прилипнув, умильно смотреть на змееподобную реку, камыши и ковыль, растущие, цепляясь за берега? Отец тоже интересен... Почему я должна бродить по этому берегу, словно мать родила меня здесь на яру?

Словно ее удушье, не вышедшее наружу, было услышано, - дверь одинокого дома на том берегу раскрылась со скрипом. С ослабевшими петлями, сама она была с сорока заплатами.

Скользя горделиво, словно яловая змея, наружу вышла женщина. На ее голову был нацеплен кусок красного платка. Растерянно посмотрев на них, умоляюще смотрящих на Шору, вкопанных, как четыре столба, немного постояла.

Потом, убыстря ход, опережая ее, к берегу побежал ее платок. Запыхавшись, схватилась за лодку, привязанную в укромном месте.

* * *

- Крепко уснула. Наверное, ангел убаюкал, – сказала она в том же наискось завязанном платке. Дала знать своё стеснение.

Кожа загорелая до смугло-темной. Остроконечный нос ее был крив, с уклоном в сторону правого уха.

Слегка игривые глаза её были печально задумчивы. Э, несчастная, видать, рано лишившись мужа, не погасила еще страсть.

- Слуха лишилась еще в молодости... Одиноким дом, вдова, да стригунок-сирота, так и проходит жизнь. Слава богу, не лишённого блага обитель.

Расправив складки на лбу, сын и дочь прыснули от смеха.

Одиноким толстым камыш, окуная в воде две свои ветви, словно ноги, покачал пушистой головой.

– Ал отырыңыздар! Қараңғы түсіп кетер.

Таяуын ағыстың ық бетіне құлаштай салған. Қайратына не берерсің, жаңқа қайық қарсы бетке жын қаққандай жөңкілді.

«Дүниеге сыңар кіндік боп жаратылған тек сен емессің, – дегісі келген. – Анау әуіпідек, мынау моланы дара құшып жатқандар... Сосын...»

Саңырауға айқайласа, толқында билеген жаңқа қайық аударылып түсердей қорықты.

– Қатып ұйықтап қалыппын, – деді өзеннің орта тұсына келгенде ентігіп. – Түсім бе, елес пе, бір кішкене қара домалақ кекілді бала «Апа, тұр! Мен келдім, апа!» деп жұлқылап оятып жіберді. Көзінде кіреуке мұң бар екен...

– Сосын мұның жүзіне жалт қарап, есіне әлдене түскендей, әлдекімді шырамытқандай қимылсыз қалды.

Жүйткіген жаңқа қайық тағы да ықтай бастады.

– Қап, мына өр суын қарашы, әл бергісі жоқ. Бір тұтам қызыл орамал екі иықтың ортасында ойнап, сырықтай таяумен тағы да арпалысып жатты.

Санасына сартап қып жылдар бұқтырып тастаған сағыныш біртіндеп бой көтерген.

Ішіне шым-шымдап жүгірген жылу жаймен жылжып кеп жұтқыншағына қадалды. Құстың қоясындай бір түйіншек әрі де, бері де кетпей тұрып алды.

Көзіне сақиналанып жас келген. Шарада шайқалғанмен төгілмеді. Кері жұтылып кетті. Кермек дәмі аузында қалып, құр тамсана берді.

«Тым құрыса мына көңілін қайық қып төсеп

- Ну, садитесь, стемнеет еще.

Саженой хваткой рук сильно оттолкнулась от берега, направив нос лодки с сторону слабого течения. Что можно сказать о силе, – легкая, как щепка, лодка, словно взбешенная, устремилась к противоположному берегу.

Подумал про себя: – Не ты один появился в этом мире одиноким пупком. – Та выпь, эти, одиноко лежащие в своих могилах. Потом...

Испугался той мысли, что если крикнет глухой, то танцующая на волнах лодка-щепка может перевернуться.

- Крепко уснула, – сказала, запыхавшись, когда добрались до середины реки. – То ли сон, то ли видение, в общем, один пострел с челкой на голове, растормошив меня, со словами: «Вставайте, сестра старшая, я прибыл, вставайте», разбудил меня. – В глазах его была заунывная тоска, – добавила она.

Потом, резко взглянув ему в лицо, словно что-то пришло ей на память, будто кого-то, распознав, замерла без движения.

Быстро мчавшаяся лодка-щепка снова поплыла по течению.

- Надо же, посмотри на эту течь, не хочет повиноваться, – кусок красного платка, развеваясь между двумя плечами, снова вступил в схватку с шестом.

В памяти, как заноза, стало постепенно подниматься во весь рост томление, которое пригнули годы.

Пощипывающее и щемящее тепло, пробежавшее по душе, медленно скользя, вонзилось в гортань. Один сгусток, словно птичий зоб, застрял, не проходя ни туда, ни сюда.

В глазах появились слезы. Хоть и заплескались в глазной впадине, но не пролились. Поглотились обратно. Кисловатый вкус остался во рту, стал причмокивать губами.

«Как же так, даже этой несчастной женщине,

жатқан бейшара әйелге бір ауыз жылы сөзімді қимағаным қалай?» деп ойлаған сосын.

«Осы мен... Осы мен... мен бе?» деген дүдәмал сезім көптен бері иектеп жүрген. Дүниенің бәріне риясыз сеніп, аңғал көзбен қарайтын бейкүнә шағы, бәлкім, әлі күнге жалаң аяқ қыр кезіп жүрген де.

Осы қырды... Балауса көңілдің бал құрағын аяусыз отап жіберген жастай киліккен қаланың ысы мен түгесілмес ызыңы ма? Әлде ойын да, арман, мұңын да өлшеулі қалыпқа салып, шемендей қатырып тастаған әлгі дулы да шулы ортасы ма?

Бірақ бұл одан да қашып, кісікііктеніп бітпеді ме? Жо-жоқ, қайтсе де бұл анық өзі емес. Көңілдің кірін, көздің сорын сыртқа шығармай ішіне құятын, сырты сырланып қалған басқа, тіпті басқа жан.

Азан шақырып қойған аты ғана өзінікі. Соны куәге тартып жұртты алдап жүр. Әйтпесе, ширек ғасырдан бері қызылөкше боп өскен қырына, кешкен кемді күн қызығына, шешесінің мұны тоса-тоса тозаң боп кете жаздаған моласына бір соқпай қайтіп шыдаған?!

– Жеті түнде сескенбейсіңдер ме? – деді келіншек жағаға шыққасын даусын бәсендетіп. Иегімен өлі ауылды нұсқайды. Қолтығының астынан жетім құлын кісінеді. Үні жіңішке шықты. Уызына жарымай, емізікпен сүт ішкен жетімнің даусы қайдан жуан бола қойсын?..

– Рахмет! Ол қарақшысы жоқ жұрт қой.

– Қайтарда шай ішіп аттаныңдар. Жыңғылдың шоғын жайнатып қояйын. Су жағасы ғой. Үйде салқын сыз бар.

Ешкімнен жауап тоспайтын сүйексінді дағдысы шығар. Қызыл орамалы қараңғыға сіңіп көрінбей кетті.

– Танымады ғой, – деді даусы әріректен құмығып естіліп.

стелющей лодкой свое внимание, не мог уделить хотя бы одно теплое слово?» - подумал затем он.

– Да я, да я ли это? Появилось сомнительное чувство, уже давно подтачивающее его. Невинный возраст, веря всему миру без довольства, смотря неосмотрительными глазами, похоже, до сегодняшнего дня топчет босыми ногами каменные косогоры.

Эти косогоры... Или это копоть или неисчерпаемые шушуканья по молодости наткнувшегося им города, безжалостно споловшего сладкий тростник юной безоблачности? Или это отравляющий и шумный круг его общения, высушивший и забивший его мысли, мечту, тоску?

Но разве он не сбежал от всего этого, не стал отчуждаться? Не-нет, как бы то ни было, он явно не сам. Грязь желаний, болото случайностей вливал в себя, не выпуская наружу, украшал себя снаружи другой, совсем другой человек.

Осталось только имя его, нашёптанное ему на ухо в младенчестве. Призывая это имя в свидетели, обманывает других. Иначе, почему четверть века выдерживал, не посетив, хотя бы раз, места, где он рос босоногим, видел радости, могилу матери, в ожидании его превратившуюся чуть ли не в пыль?

- Не опасаетесь ли среди ночи? – Спросила женщина, повысив голос, когда ступили на берег, указывая подбородком в сторону могил. Рядом заржал стригунок. Голос его был слабосильным. Конечно, откуда взяться сильному голосу у сиротинушки, лишённого материнского молока и вскормленного из бутылки с соской?

- Спасибо. Ведь на могилах нет ни грабителей, ни разбойников.

- Возвращаясь, попейте чая. Зажгу уголья из тамариска. Все-таки, берег реки, в доме сыро.

Видимо, впитавшаяся привычка, не требующая ни от кого ответа.

- Не узнал, – раздался ее расстроенный голос уже издали.

– Қайдан танысын, жатбауыр боп кетті ғой жазған бала...

Құлын оқыранды. – Жүр, үйге қайтайық!

Өзен беттен үрпекбас ұлының кекіл шашын үркітіп майда самал есті.

Расымен Жалғыз еді...

Елегізіп аспанға қараған. Шексіздіктің шеруіне ылғи жалғыз шығатын ай да айналаға күміс тозаңын төгіп тұрды.

– Да зачем ему узнавать, очерствел, несчастный мальчик...

Стригунок снова заржал. - Идем, возвратимся домой.

Со стороны реки настиг их легкий ветерок, взъерошив на голове сына пучок волос.

И вправду был Одинок.

Луна, всегда восходящая одна для шествия по бесконечности, разливала вокруг серебряную пыль.

